

Εικόνες του Άλλου στην ελληνική λογοτεχνία

Εισαγωγή

Η έννοια του Άλλου

Συγκριτολογία, Εικονολογία, Στερεότυπα

Πρώτο Μάθημα

Lecturer: Petros Marazopoulos
petrosmarazopoulos@gmail.com

Εικόνες του Άλλου- Αντικείμενο του μαθήματος

- Η έννοια του **Άλλου**, του **ξένου** στις εθνικές λογοτεχνίες
- Λόγος για τον ξένο και λόγος για τον **Εαυτό**
- **Αυτοστερεότυπα, στερεότυπα, εθνικές εικόνες και προκαταλήψεις**
- **Συγκριτική Φιλολογία**
- **Εικονολογία**
- Μελέτη των εθνικών χαρακτηριστικών στο λογοτεχνικό κείμενο
- **Από τι εξαρτάται η εικόνα του Άλλου στα λογοτεχνικά κείμενα;**

Εικόνες του Άλλου- Προγραμματισμός του μαθήματος

Σχεδιάγραμμα Μαθήματος

- **Πρώτο Μάθημα-** Εισαγωγή, στερεότυπα, εθνικές εικόνες, λόγος για τον Εαυτό, Εικονολογία και λογοτεχνία
- **Δεύτερο Μάθημα-** Εικόνες του Τούρκου Άλλου
- **Τρίτο Μάθημα-** Άννα Κατσιγιάννη
- **Τέταρτο Μάθημα-** Άννα Κατσιγιάννη
- **Πέμπτο Μάθημα-** Εικόνες του Εικόνες του Τούρκου Άλλου 2
- **Έκτο Μάθημα-** Εικόνες του Γερμανού Κατακτητή 1
- **Έβδομο Μάθημα-** Εικόνες του Γερμανού Κατακτητή 2
- **Όγδοο Μάθημα-** Εικόνες των κομμουνιστικών καθεστώτων από Έλληνες δεξιούς και κεντρώους συγγραφείς

Εικόνες του Άλλου- Προγραμματισμός του μαθήματος

Σχεδιάγραμμα Μαθήματος

- **Ένατο μάθημα-** Εικόνες των πολιτικών προσφύγων στην ελληνική λογοτεχνία-Η συγγραφική παραγωγή των πολιτικών προσφύγων
- **Δέκατο Μάθημα-** Εικόνες του Αλβανού Άλλου στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία και στον ελληνικό κινηματογράφο
- **Ενδέκατο Μάθημα-** Εικόνες του Εβραίου στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία
- **Δωδέκατο Μάθημα-** Εικόνες του Εβραίου στην ελληνική λογοτεχνία
- **Δέκατο Τρίτο Μάθημα-** Παρουσιάσεις Εργασιών Εξαμήνου

Ο Άλλος στις εθνικές Λογοτεχνίες- Σύντομη Ιστορική Ανασκόπηση

- Απεικόνιση του Άλλου- Απεικόνιση του ξένου ως **μακραίωνη** λογοτεχνική παράδοση
- Το έντονο ενδιαφέρον για **ξένους, μακρινούς, εξωτικούς** πολιτισμούς
- Ο Άλλος και ο Εαυτός: μια σχέση **αμφίδρομη**
- **Julia Kristeva**: ο λόγος για τον Άλλο και τα κρυμμένα στοιχεία για τον Εαυτό
- **Ο Eliade και τα γνωστά όρια του αρχαίου κόσμου**. Έξω από αυτά, κατοικούν το **άγνωστο, το άμορφο, οι δαίμονες, τα φαντάσματα, οι νεκροί, το χάος**
- Από τον Αριστοφάνη στην εμφάνιση λεξικών με τα εθνικά χαρακτηριστικά κατά τον Μεσαίωνα
- **Φυλετικός λόγος** και διάδοση των **εθνικών χαρακτηριστικών: διαφωτιστές, ταξινόμηση ανθρώπινων τύπων και 19^{ος} αιώνας**
- **Εικονολογία** (Imagologie) και εθνικά χαρακτηριστικά στις λογοτεχνίες

Εικονολογία- Βασικοί όροι

- Στερεότυπο
- Λογοτεχνική Εικόνα
- Εικόνα
- Cliché
- Στερεότυπες φράσεις
- Προκατάληψη
- Αυτοστερεότυπα και Ετεροστερότυπα

Οι όροι στερεότυπο, εικόνα, προκατάληψη, cliché

- Η συνάφεια των όρων «**λογοτεχνική εικόνα**» και «**στερεότυπα**»
- Η εικόνα προσδιορίζεται ως «*σχεδόν λογοτεχνικός όρος, ο οποίος χρησιμοποιείται για να περιγράψει την απεικόνιση ενός αντικειμένου ή ενός προσώπου στη μεταφορική γλώσσα αλλά με έναν τρόπο ιδιαίτερο*» (Cuddon)
- Cliche: «*μια τετριμμένη φράση χωρίς αξία, ή ενδέχεται να προσδιορίζει τις κοινότοπες λογοτεχνικές φράσεις*»
- Μια λογοτεχνική εικόνα ενδέχεται μεν **να αναπαράγει ένα στερεότυπο**, εντούτοις **δεν ταυτίζεται απαραίτητα** με αυτό
- Τα στερεότυπα διακρίνονται από **σταθερότητα**
- **Εθνικές εικόνες και μεταβλητότητα**

Οι όροι στερεότυπο, εικόνα, προκατάληψη, cliché

- «Οι εικόνες του ξένου δεν είναι κατ' ανάγκην στερεοτυπικές. Ένα κείμενο μπορεί να προβάλλει εικόνες του ξένου, αλλά οι εικόνες αυτές να αποκλίνουν από τις στερεοτυπικές κατασκευές» (Αμπατζοπούλου)
- Η Οικονόμου- Αγοραστού προχωράει επιπλέον στη διάκριση των στερεοτύπων σε **αυτοστερεότυπα** και **ετεροστερεότυπα**
- Τα στερεότυπα χαρακτηρίζονται από "μια ιδιαίτερα μεγάλη ικανότητα μακρόχρονης επιβίωσης"
- Ορισμός Αμπατζοπούλου για τα στερεότυπα: «προκατασκευασμένες ιδέες που δεν στηρίζονται στην εμπειρία, δεν έχουν συγκεκριμένα θεμέλια, κυριαρχούν στα μέλη μιας ομάδας και έχουν τη δυνατότητα να αναπαράγονται αμετάβλητες»

Τα εθνικά στερεότυπα ως αντικείμενο της συγκριτικής έρευνας στη λογοτεχνία

- Το ενδιαφέρον της Συγκριτικής Γραμματολογίας για τις εθνικές εικόνες
- Ο όρος στα ελληνικά: «Πολιτισμική εικονολογία» ή «συγκριτική στερεοτυπολογία των εθνικών χαρακτηριστικών στη λογοτεχνία»
- Η σταδιακή θεμελίωση ενός σύγχρονου θεωρητικού κλάδου
- *Προϊστορία της Εικονολογίας (19^{ος} αιώνας- 1951)*
- Σύγχρονες προσεγγίσεις της Εικονολογίας

Η Θεμελίωση της Εικονολογίας ως επιστημονικού κλάδου

- Η θεμελίωση της εικονολογίας ως επιστημονικού κλάδου (*Carre, Praver, Dyserinck*)
- Διάκριση από άλλες θεωρητικές επιστήμες (**εθνοψυχολογία, κοινωνιολογία κ.α.**)
- **Μεθοδολογία** και **υλικό** που ενδιαφέρει την Εικονολογία
- Η εικονολογία δεν ενδιαφέρεται για την **ορθότητα** και την **αντικειμενικότητα** των εθνικών εικόνων στο λογοτεχνικό κείμενο

Αντικείμενο, σκοποί και μεθοδολογία Εικονολογίας

- Η λειτουργία μιας εικόνας στο λογοτεχνικό κείμενο
- Ιστορικό πλαίσιο, κοινωνικό πλαίσιο και διαδικασία γένεσης μια εικόνας
- Λογοτεχνική εικόνα ως στοιχείο υπερεθνικών σχέσεων (μελέτη εικόνας έξω από τα εθνικά όρια παραγωγής της)
- Ερμηνεία γένεσης μιας λογοτεχνικής εικόνας
- Η λογοτεχνική εικόνα ως έκφραση των πολιτικών και κοινωνικών σχέσεων μεταξύ δύο ή περισσότερων λαών

Αντικείμενο, σκοποί και μεθοδολογία Εικονολογίας

- *Λειτουργία της λογοτεχνικής εικόνας μέσα και έξω από το λογοτεχνικό κείμενο*
- **Η σημασία της υπερεθνικής προοπτικής για τον ερευνητή**
- **Η συνθετότητα των εικόνων** ως λογοτεχνικά φαινόμενα
- **Ο ρόλος της λογοτεχνίας στη δημιουργία και στην εξάπλωση εθνικών στερεοτύπων**

Πέτρος Μαραζόπουλος
retrosmarazopoulos@gmail.com
Σεπτέμβριος 2024